

Politik Bilim

Sağlıkta nasıl bir gelecek (2)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>

Sağlık bilim ve teknolojilerinde yarınlara hazırlanan tek ülke Japonya değil. Aynı yönde çaba gösteren ABD, Almanya, Birleşik Krallık, Danimarka, Hollanda ve İsveç gibi, başka pek çok ülke var. Bu alanda önde gelen ülkelerin kendi gelecekleriyle ilgili öngörülerinin bir sentezini Avrupa Komisyonu'nca desteklenen "*Key Technologies for Europe: Horizon 2015/2020*" başlıklı çalışma içinde bulmak mümkün. Bu sentez incelendiğinde, farklı ülkelerin sağlıkla ilgili gelecek öngörülerinin önemli ölçüde birbirleriyle örtüştüğü görülmektedir. Örneğin, Alzheimer, Parkinson gibi nörolojik hastalıklara ve kansere çare bulunması; beyinsel işlevlerin ve bu işlevlerle ilgili süreç ve mekanizmaların bütünüyle anlaşılması; insan genomunun tam anlamıyla açıklığa kavuşturulması; yapay ve biyoyapay doku ve organlar geliştirilmesi pek çok ülke tarafından paylaşılan gelecek öngörülerinden birkaçı.

Örtüşen öngörüler, doğal olarak, bilim ve teknoloji dünyasında hangi alanlarda ve ne tür araştırmalara ağırlık verilmesi gerektiğini de ortaya koymaktadır. Sizlere, öne çıkan araştırma alanlarının listesini sunmak istiyorum (yeniden gözden geçirdiğim listeyi, daha önce, XI. Tıpta Uzmanlık Eğitimi Kurultayı'nda [27 Kasım 2005, Ankara] sunmuştum). Dr. Anette Braun'un yukarıda andığım çalışma içinde yer alan raporundan ("*Healthcare: Key Technologies for Europe*", 2005.) yararlanılarak hazırlanan bu listeye, benim gibi, tıp disiplininin gelmeyenler için kısa açıklamalar eklenmiştir (tıp deyimlerinin Türkçe'deki karşılıklarını bulmakta ve tıbbî anlatımlarda bana yardımcı olan Dr. Ceren Göker'e teşekkür borçluyum). Liste şöyle:

§ **Farmakogenomik:** İnsan genetiği ile ilaçların hastalar üzerinde yarattığı etkiler arasındaki ilişkileri araştıran bilim dalı.

§ **Gen Tedavisi ile ilgili Araştırmalar:** İşlev bozukluğu gösteren bir genin yol açtığı hastalığı organizmanın normal genli hücrelerinden yararlanarak tedavi etme imkânlarını anlamaya ve buna dayanarak tedavi yöntemleri geliştirmeye yönelik araştırmalar.

§ **Genetik Tanı ile ilgili Araştırmalar:** Konjenital ve kalıtsal hastalıkların varlığının belirlenmesine ve önceden kestirilebilmesine yönelik tanı tekniklerinin bulunması ve geliştirilmesi için yapılan araştırmalar.

§ **Kök Hücre Araştırmaları / Hücre Tedavisi ile ilgili Araştırmalar:** Kök hücre araştırmaları, insan embriyosundan alınan kök hücrelere dayalı tedavi yöntemleri geliştirmeye yönelik araştırmalardır. Embriyodan kök hücre izolasyonu konusunda etik açıdan duyulan şüpheler giderilebilirse, bu tedavi yöntemleri, tıp açısından çok büyük bir potansiyel imkân yaratacaktır. Yetişkin hücrelerin de, aynı amaçla kullanılabilmesine ilişkin bulgular ortaya çıkmış olmasına karşın, görülen odur ki, ulusal düzeyde olsun, uluslar arası düzeyde olsun, dikkatler, embriyonik kök hücre araştırmaları üzerinde toplanmıştır.

§ **Biyoformatik:** Enformatik, matematik ve yaşam bilimlerini birleştiren ve işlevsel genomik ile birlikte, gen ve protein işlevlerini anlamaya çalışan bilim dalı.

§ **Minimal İnvaziv Cerrahî Araştırmaları:** Bu alandaki araştırmalar cerrahîde kullanılan tekniklerin hastalar üzerinde daha az travma yaratacak yönde değiştirilebilmesini ve aynı amaca hizmet edecek yeni teknikler geliştirilmesini konu alır. Yeni teknikler çoğu zaman

yeni, gelişkin teknolojilere, özellikle endoskoplar, vasküler kateterler, tıbbî görüntüleme aygıtları gibi, teknolojik açıdan gelişkin cihazların kullanımına dayanmaktadır.

§ Rasyonel İlâç Tasarımı: Bir hedefin -moleküler bir reseptör ya da enzimin- fiziksel yapısı ve kimyasal kompozisyonuna bakarak yeni kimyasal ya da moleküler antiteler geliştirmeyi ve hedef alınan moleküllere bağlanarak onları işlevsel ya da işlevsiz hâle getirecek ilâçlar tasarlamayı ifade eder.

Bu listenin kalan kısmını gelecek hafta bilgilerinize sunacağım.

CBT. 06 Ekim 2006